

„EDINOST“

Ishaja enkrat na dan, razun nedelj in praznikov, ob 4. uri pop. — Naročnina znaša: za vse leto 24 K, za pol leta 12 K, za četrt leta 6 K in za en mesec 2 K. — Naročnino je plačevati naprej. Na naročbe brez priložene naročnine se upravnistvo ne ozira.

Po tobakarnah v Trstu se prodajajo posamične številke po 6 stot. (3 avč.); izven Trsta pa po 8 st.

Telefon številka 870.

Edinost

Glasilno političnega društva „Edinost“ za Primorsko.

V edinosti je moč!

Oglaš

se računajo po vrstah v petitu. Za večkratno naročilo s primernim popustom. Poslana osmrtnice in javne zahvale, domači oglaš itd., se računajo po pogodbi. — Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Naročnino, reklamacije in oglaš sprejema upravnistvo v ulici **Molin piccolo št. 7. II. nadstr.** Naročnino in oglaš je plačevati loco Trst.

Uredništvo in tiskarna: ulica Torre Bianca 12.

Postojanka na Cetinji.

V milanskem »Corriere della Sera«, čitamo dolg zanimiv članek iz peresa Vico Mantegazza.

Mantegazza je bil v mesecu septembru v obiskih na Cetinju. Z ozrom na krvave dogodke na Balkanu se mu je zdel sedanjí moment najprimernejši za tak obisk.

Cetinje je — tako povdarja — opozvalna točka prvega reda. Ozirom na prijateljske vezi med vladajočim knezom in carjem in na staro in neomajajo zvestobo Črnogore do ruske politike, se more tu bolje nego kje drugje vrgibati po mnogih znakih o tem, kakovi so nameni politike v Petrogradu. Znano je, da car neprestano skrbi za oboroženje in za vse, kar se tiče organizacije črnogorske vojske. Ta vojska je sicer številno mala, ali ima velike slavne tradicije vojaških vrlin. Na vodstvih vnanje politike in v diplomatičnem svetu smatrajo črnogorsko vojno silo kakor predstražo Rusije, kakor oddelek, od ruske vojske, ki je sicer odtrgan od nje... ali vsikdar pripravljen za vse eventualnosti.

Avstrija se svoje strani se je zavarovala in se še zavaruje proti Črnogori in proti Srbom v okupiranih pokrajinah, ki bi se utegnili — izkoriščuje okolnosti — zopet upreti. Vse tiste trdnjave nad cesto, vodečo iz Kotora na Cetinje, ki z avstrijskega teritorija nadvladujejo to cesto, tisti topovi, spravljani tja gori z Bog ve kakimi napori, katerih (topov) žrela so obrnena proti kneževini, so najjasnejša konstatcija važnosti, ki se pripisuje mali vojski Črnogore in — pravi Mantegazza — »izvablja smeh, če se misli na... avstro-ogrsko-rusko sporazumljenje«. Mesto kotorsko je obdano od zidovja, katerega vratase — izvzema ena edina — zapirajo ob devetih zvečer, in straže, katerih klci se ponavljajo v nočni tišini — vse vzbuja v njem, ki je prvokrat prišel v Kotor, domnevanje, da so tam v stanu vojne ali malo manje!

V ostalem pa je Kotor tudi res smatran kakor vojaška točka... Odnosaji med avstro-ogrsko vlado in kneževino — toli udano Rusiji — so neprestano napete, četudi je navidezno vse v najlepšem tiru in menjavanje uljudnosti med obema vladarjema še precej živahno. Tudi neki dogodek od nedavno nam kaže resnično stanje stvari. Tu mieli Mantegazza na vprašanje sv. Jeronima, ki je imelo še pred par meseci svoj epilog na Črnogori, in pripoveduje, kako so priz-

devanja črnogorskega ministra za pravosodje, Vojnovića, ki je bil svoj čas izreden odposlanec kneza pri papežu, slednjič imela ta vseh, da je papež priznal pravice srbskih katolikov. Avstrijska diplomacija je doživela popoln poraz v borbi proti črnogorskemu odposlanec, katerega je podpiralo tudi rusko poslaništvo. Ali avstrijska vlada se je — dostavlja Mantegazza — maščevala. Vojnović je avstrijski podanik, zato je trebalo posebnega dovoljenja avstrijske vlade, da je mogel stopiti v službo vnanje države. Po njegovi misli v Rimu pa ni hotela več obnoviti dovoljenja.

Vzlic temu pa, da je Rusija povspeševalateljica aspiracij Črnogore, je vendar za sedaj Rusija odklenjena za obranitev statusa quo — torej za mir in potrpljenje. Toda ni izključeno, da bodo dogodki močnejši, nego sklepi in nameni Rusije; utegnejo navstati okolnosti, ki jo prisilijo v spremembo vedenja. Da pa je Rusija za sedaj za mir in potrpljenje, se je uveril Mantegazza že v Kotoru, predno je odšel na Cetinje. Videl je, kako se je na isti parnik, na katerem se je on pripeljal v Kotor, ukrealo kakih sto črnogorskih izseljencev. Če se uvažuje, da noben črnogorski podanik ne sme zapuščati Črnogore brez dovoljenja kneževine, potem nam je jasno, da ne knez in ne Rusija ne mislita za sedaj posezati po orožju. V malo mesec v je odšlo kakih 2500 izseljencev. A to bi pomenjalo nekaj za tako malo vojsko. Izseljenci so odšli večinoma v Alasko, kjer jih kaj radi vsprejemljejo radi njih treznosti, njihovega uzornega poštenja in njihove sičnosti. Črnogora in Rusija gotovo ne bi dovolile tega odhajanja, ako ne bi imeli prepričanja, da se balkansko vprašanje, tako ali tako, reši mirnim potom in da Rusiji ne bo trebalo rabiti sile za rešenje tega vprašanja.

Dalje pripoveduje Mantegazza, da so črnogorski patrijotje nekako ozlovoljeni radi sporazumljenja med Avstro Ogrsko in Rusijo, ker je smatrajo kakor škodljivo za srbsko stvar. Oči da vidijo v tem sporazumljenju tiho pritrjenje okupaciji Bosne in Hercegovine, kateri pokrajini smatrajo oni za Toskano srbske domovine. Dosedaj ni Rusija še nikdar dala take sankcije. Njeno vedenje je bilo marveč tako, da bi bilo misliti, da ne privoli nikdar v okupacijo Bosne in Hercegovine od strani Avstro Ogrske. Še leta 1895 je knez Nikolaj povodom svojega obiska v Belemgradu v neki zdravilci navdušeno na-

čina je bila izgnila iz tega naivnega sreča. Verski čut, ki je kraljeval na tem lepem čelu je moral vedno odganjati slabe, proti volji vrivajoče se misli, katere poraja naša nedovršena narava, ki pa objednem kažejo velikost in nevarnost naše usode.

»Tudaj pa bi se bila izpostavila Vašemu zaničevanju; in vendar bi bila rešena«, je nadaljevala s povešenimi očmi.

»Mari bi se ne reklo zgubiti Vaše spoštovanje umreti?«

Za hip sta junaška ljubimeca umolknila ter se trudila potolažiti svojo žalost. Njune misli, dobre kakor slabe, so bile vedno iste; vendar sta se razumela, bodi si v največjem veselju, bodisi v najbolj tajnih bolestitih.

»Ne smem mrmrati, nesreča mojega življenja je moje delo«, je dostavila dvignivši solzne oči proti nebu.

»Milord«, je klical general s svojega prostora kažoč v daljavo, »tamkaj smo se prvič srečali. Morda se več ne spominjate; vidite, tam v bližini onih topolov.«

Anglež je odgovoril z burnim pokimanjem.

»Jaz bi morala umreti mlada in nesrečna«, je nadaljevala Julija. »Da, Vi ne verjamete, da živim. Moja toga bo istotako smrtonosna, kakor strašna bolezen, katere ste me ozdravili. Menim, da nisem kaznjiva. Ne, čutstv«, katera gojim za Vas, so nepremag-

pjal vsem srbskim pokrajinam ter bodočnosti srbskega naroda. Izrekal je nado, da bodo Srbi skoro zopet združeni v eno rodobino — vstevši one, ki sedaj niso svobodni.

Sedaj pa se dozdeva — pripominja članekar v milanskem listu —, da se je nekaj spremenilo. Črnogorski patrijotje gledajo vendar — ne da bi se s tem odpovedovali svojim velikim idejalom — v Skadar, čegar jezero se je po berlinskem dogovoru le po polovici priznalo Črnogori, kakor na neposredni predmet, in delajo odločno na to, da bi v njih bližini italijanski vpliv postal absolutno nadvladovalec. Od tiste strani jezera in po reki Bojani — po kateri bi bilo možno kmalu ploviti, čm ne bo več v rokah Turkov, bi dobila Črnogora nov pristop k morju, kar je življenski pogoj za razvoj dežele.

(Zvršetek pride.)

Politični pregled.

V Trstu, 7. oktobra 1903.

Kriza na Ogrskem. Poziv bivšega ministra Kolomana Szella na Dunaj k cesarju se v madjarskih političnih krogih različno tolmači. Nekateri smatrajo to za znak, da se Szellu poveri sestava novega kabineta, drugi pa menijo, da je cesar pozval Szella le v to, da bi mu poročal o položaju.

Grof Khuen Hedervary povrnil se je večeraj z Dunaja v Budimpešto. Zatrjuje se, da je Khuen nasvetoval cesarju tri različne rešitve krize in sicer: a) odgoditev in poznejše razpuščenje zbornice; b) kompromis z opozicijo in c) priznanje ustavnosti opozicijskega stališča. Khuen da je svojim naslednikom v prvi vrsti priporočal Szella, v drugi vrsti pa Andrássyja ali Hodossyja. Ko Khuen uredi svoje stvari, poda se na trimesečno potovanje po Italiji.

Večeraj zjutraj so madjarski tretjeletniki v Segedinu položili venec na vznožje tamošnjega Košutovega spomenika. Na trakovih bil je sledeči napis: »Vojaki tretjeletniki, pridržani v službi, slavnemu spominu Lajosa Košuta«. Ko je o tej stvari doznala vojaška oblast, došli so na lice mesta en stotnik, en poročnik, dva podčastnika in en vojak, kateri so odstranili venec in ga odnesli na redarstvo. Na to se je vršil na trgu pred Košutovim spomenikom šod, katerega se je udeležilo kakih 10.000 ljudi. Ta množica se je po šodu pod vodstvom poslanca Poleznerja

podala pred mestno hišo, kjer je zahtevala izročitev zaplenjenega venca. Polezner je trdil, da se vojaška oblast ne sme dotakniti spomenika, ki je občinska last. Demonstrantom se je na to izročil venec in isti je bil položen ob vznožje Košutovega spomenika. Tam je neki govornik izjavil, da ima vojska pravico utikati se v politiko, ker je svoječasno ovenčala tudi spomenik generala Hentzyja, ki se je leta 1848. odlikoval v boju proti Madjarom in ker ima tudi zadaje armadno povelje političen značaj in politično tendenco.

Popoludna ste na trg, kjer je Košutov spomenik dospeli dve stotniji 46. pešpolka, pod poveljstvom stotnika Dominika ter se je zopet odstranil venec, kljubu upor redarjev, ki so vojakom hoteli zabraniti pristop k spomeniku. Došlo je do spopada med voštvom in mnogoštevilnimi demonstranti in bilo je 5 oseb ranjenih.

Sinoči je množica priredila demonstracijo pred vojašnico in je metala kamenje v šipe. En eskadron huzarjev je razgnal demonstrante.

Tudi v Budimpešti so se tretjeletniki uprli. Predno so izšli na vežbe, zahtevali so namreč, naj se jih pošlje na dopust. V sled tega je bil ves dotični polk kaznovan z zaporom v vojašnici. Nobenemu civilistu se ne dovolj vstopa v vojašnico in večeraj so tudi častniki ostali ves dan v vojašnici.

V Szatmaru je ravnatelj tamošnje gimnazije odredil, da se ima pri maši za cesarjev god peti cesarska himna, a ko so orglje začele svirati cesarsko himno začeli so dijaki zvižgati, vsled česar je petje prestalo.

O ministerskem predsedniku dru. Koerberju je prinesel madjarski tednik »Jövendő« celo vrsto črtic, ki bi bile zelo zanimive, ako nas ne bi stavljal pred uganjko, kje se nehuje resnica in kje začneja — poezija?! V karakteristiko teh črtic naj služi dejstvo, da avktor predstavlja Koerberja Madjarom kakor nekacega avstrijskega Bismarcka — kar se dostaje pridnosti, samoljubja, nezmernega častihlepja, neverjetnega spomina in intenzivnega poznavanja ljudij. Ali še nekaj zanimivega kaže avktor teh črtic na gospodu Koerberju — nekakov tiran da je svojim ministerskim tovarišem. Nikdo njih da ne sme v avdijenco k cesarju, ako ni on, Koerber, dovolil v to. Zato da uradniki sploh sovražijo Koerberjev sistem. Le trije da so stebri med uradništvom, ki drže ta sistem: vitez Bleyleben,

nagiba se je vsedla, da bi se ne zgrudila Arturu v naročje.

»Julija!«, je kriknil lord Grenville.

Ta presunljiv krik je odmeval v ujej nalik gromu. Ta pretresljivi vzklík je izrazil vse, česar do takrat molčeči ljubimec ni mogel povedati.

»No, kaj pa je vendar?«, je vprašal general.

Zaslišavši krik je marki pospešil korake ter nenadoma stal pred zaljubljenca...

»Saj ni nič«, je odgovorila Julija z čudovito hladnokrvnostjo, katero provzročil mnogokrat v odločilnih trenutkih življenja ženskam prirojena finesa.

»Hladnost pod temi oršhi bi me kmalu spravila v nezavest, in moj zdravnik je v tretpetal zbog prestrašenosti. Nisem li zanj še vedno nedovršena umotvor? Bal se je morda, da se ne stre...«

Meni nič, tebi nič je prišla lorda Grenvillia za roko, se nasmehnila možu, pogledala še enkrat okolico, predno je zapustila skalnati vrh, prišla sopotnika za roko ter ga potegnila s seboj.

»Da, gotovo najlepša okolica, kar smo jih doslej videli«, je rekla, »nikoli je ne bom pozabila. Le pogledjte Viktor, kaki razgledi, kako obzrje in kaka raziolčnost. Ta kraj se mora priljubiti človeku.«

(Pride še.)

PODLISTEK.

Ženska tridesetih let.

Francoski spisal: Honoré de Balzac.

Poslovenil K. Z.

I. Prvi grehi.

V tem hipu pa je pokazal na gospoda d' Aiglemont, ki se je s hčerko v naročju prikazal z druge strani soteske, držče proti grajski ograji. Tja se je bil podal, da bi pustil poskakovati mlado Heleno.

»Julija, ne bom Vam govoril o svoji ljubezni, najini sreči se predobro razumevate. Najsi je bilo moje srčno veselje še tako globoko in tajno, delil sem vse z Vami. To čutim, vem in vidim. Sedaj imam izboren dokaz vednega sočutja najinih src, a bežal bom... Več, nego jedenkrat sem na najspretnější način pretehtal sredstva, kako naj umorim tega moža, da bi mi bilo mogoče prestajati, če sem bil v Vaši bližini.«

»Tudi jaz sem mislila na to«, je rekla, in na njenem vznemirjenem licu so se pokazali sledovi boleste osuplosti.

Toda Julijin glas in njena nehote narejena kretnja sta kazala toliko čednost, toliko oblast nad seboj, toliko tajnih, nad ljubeznijo pridobljenih zmog, da je prešinilo lorda Grenvillia začudenje. Celo senca kacaga zlo-

voditelj prezidijalnega oddelka ministerstva za notranje stvari; njegov brat Rudolf, ki je voditelj prezidijalnega oddelka v pravosodnem ministerstvu, in ministerjalni svetovalec Sieghart, ki posreduje med Koerberjem na eni in parlamentari in časnikarji na drugi strani. Druge avtoritete da je ni ni med visokimi uradniki v ministerstvih, ni med namestniki. Izlasti da je Koerberju ta skrb, da se prikuplja novinarjem.

Körber je že proslul po svojih mnogih gladkih govorih. Sedaj pa nam prihaja oni madjarski list z razkritjem, ki mora zrušiti vso to slavo Körberjevo. Trdi namreč, da si Körber daje sestavljati svoje govore od že rečenega Siegharta in da jih potem študira kakor kakov igralce svojo ulogo...

Največo senzacijo pa si je gotovo madjarski list obetal z razkritjem, da je prestolonaslednik Fran Ferdinand kar zaljubljen v Koerberja!

To vse bi bilo res grozno zanimivo, ako bi le vedeli, kje je meja med resnico in — poezijo?!

Madjarsko svobodoljubje. Madjari so zelo svobodoljubljeni narod, kadar namreč zahtevajo svobodo in pravico za se, a kakor hitro bi se moralo svobodo in pravico pripoznati tudi drugim, takrat pa so oni najbrazobirnejši tlačitelji in zatiralci svobode in pravice. Niti sedaj, ko so v tako vročem boju za svoje pravice, ne morejo se v toliko premagovati, da bi bili vsaj nekoliko obzirni do drugih narodnosti in da bi si tako pridobili simpatije in podporo istih v boju proti Nemcem. Ne, njim je pred vsem sovražstvo do drugih narodnosti in še le potem vse drugo. To sovražstvo so zopet pokazali ravno te dni, ko so iz vseh srednjih šol na Ogrskem izključili šest slovaških dijakov iz Rimaszombata, ker so jih zalotili na velikem — zločinu, na pevsanju slovaških narodnih pesmi.

In tak narod zahteva — svobodo in simpatije v svojih bojih za svobodo.

Hrv. Pravo in Slovanstvo. Težko nam je polemizirati s »Hrv. Pravom«, ker smo na jasnem, da je isto pogubnejše za Hrvate, nego madjarstvo samo. Kajti to nastopa odkrito, da vsakdo vidi namene Madjarov, ljudje okoli »Hrv. Prava« pa se delajo ostre opozicijonance za najradikalnejšo stranko hrvatsko. Prav tako se vedejo ti ljudje, kakor da so zadobili monopol na patrijotizem in kakor bi bili sami (čisti) rešitelji hrvatskega naroda — — —!

Kakor taki imajo tudi res svojo stranko, ker ljudem imponirajo slavospevi in gledajo ti ljudje samo na to, kar se piše, a ne na to, kar se dela.

Hrvatski časnikarji si mislijo — kakor smo že sporočili — ustanoviti društvo, pa hočejo, kakor pametni ljudje, da bi bili v tem društvu tudi srbski in slovenski novinarji. To bi bilo velike koristi ne samo za časnikarje same, ampak tudi za vsa tri plemena, ker bi se tem potom odстранjevale zapreke, ki stoje na poti edinstvenemu delu vseh treh plemen, oziroma zedinjenju istih.

Neki vpliven Srb mi je rekel nekoč: »Prvi korak za sporazumljanje bo storjen takrat ko bo mogel Hrvat mirno poslušati Srba in obratno — — —«. V takem društvu bi se doseglo ravno to in s tem bi se napravil velik korak naprej.

Ali »Hrv. Pravo«, zopet ne ugaja namera hrvatskih časnikarjev, ker potem ne bi bili Hrvatje — izolirani! Gospoda okoli »Hrv. Prava« bi hoteli, da Hrvatje niti ne vedo za Slovanstvo, kamo-li da bi sanjali o njem, ker to da je nevarno za hrvatsko državno misel — — —

»Hrv. Pravo« piše doslovno: »Ako opuste (časnikarji) svoje slovanske utopije, najdejo odziva v hrvatskem narodu, sicer ne verujemo v uspeh njihovega poskusa!!

Ako ljudje še sedaj ne vidijo vse pogubnosti te »čiste« politike, potem so jim v resnici zavezane oči!

Slovanstva se boje! Ali ne diši to po židovsko-nemško madjarskem strahu pred — panslavizmom?

Nova srbska vlada. Včeraj se je določilo, da se danes ob 11. uri zjutraj otvori skupščina s prestolnim govorom.

Kralj je odstopivšima ministroma Avakumoviću in Kraljeviću podelil Savov red I. razreda; odstopivšim ministrom Protiću, Berisavljeviću, Ružiću in Jovanoviću Savov red II. razreda ter ministroma Genčiću in Mašinu red belega orla III. razreda.

Dogodki na Balkanu. Danes je iz-

jemoma jako malo vesti o dogodkih na Balkanu. Možno je, da je to pomanjkanje vesti znak, da se na tihem pripravljajo še odločnejši nastop ustašev a tudi ni izključeno, da je začela ustaja sedaj proti začetku zime nekoliko odnehavati, da potem o nastopu prihodnje spomladi še huje vplamti. Naj se pa stvari obrnejo tako ali drugače, vendar se lahko z vso gotovostjo računati na to, da se v Macedonijo nikoli več ne povrnejo odnošaji, ki so tamkaj vladali pred začetkom ustaje in da v ustaji prelita slovanska krv ne ostane brez blagodejnega učinka. Macedonija ali postane neodvisna, ali se priključi slovanskim državam na Balkanu ali bo pa Turčija res prisiljena uvesti tamkaj take reforme, da macedonskim Slovanom ne bo življenje tako nezno, kakor je bilo do sedaj.

Iz Carigrada poročajo, da je dospel tjakaj novoimenovani bolgarski diplomatski zastopnik Načović. Dosedanji bolgarski diplomatski zastopnik v Carigradu, St. Gešov, odpotoval je na svoje novo mesto na Dunaj. Brzjavka iz Rila javlja, da je dne 5. t. m. na tamošnji točki bolgarsko-turške meje prešlo v novič kakih dva tisoč beguncev iz Macedonije v Bolgarijo.

V berlinskih diplomatskih krogih menijo, da je vspel mirzsteških pogajanj napravljen ugoden učinek toliko v Carigradu kolikor v Stedcu in se veselijo, da sporazumljanje med Avstrijo in Rusijo ne le traja dalje, marveč da tudi postaja vedno trdnješe. Isti krogi trdijo, da sta se cesar Fran Josip in car Nikolaj sporazumela glede popolnoma konkretnih korakov glede Macedonije in da se to sporazumljanje tudi v kratkem objavi.

Tržaške vesti.

Imenovanji v politični službi. Namestnik v Trstu in Primorju je imenoval e. kr. konceptna praktikanta dr. Viljema Baltića v Pazinu, in Otona Huberja v Pulju namestništva koncipistoma.

Pogreb Miroslava Pertota, sinu ugledne barkovljanske rodbine Andrej Pertotove (pri rumeni hiši), se je vršil včeraj popoldne ob 4. uri. Zopet ob tej žalostni priliki je prišlo do manifestantnega izraza vse spoštovanja, ki je uživa ta rodbina med Barkovljani. Da si je bil delavnik, bila je udeležba vendar ogromna. Lahko rečemo, da je ni bilo hiše v Barkovljah — izvemših dvorec židovskih bogatašev —, ki bi ne bila zastopana. Nepregledna je bila vrsta žalovalcev in med njimi so bili vsi tamošnji narodni prvaki. Žalovalcev je bilo toliko, da je komaj polovica njih našla prostora v cerkvi. Na obrazih vseh teh ljudij si mogel čitati iskreno sočutje z družino Pertotovo na hudem udaru, ki jo je zadel s smrtjo ljubljene Miroslava — četrtim sličnem slučaju v kakih dveh letih. Le malokdo se je mogel vzdržati solz. Izlasti na grobu, ko je začela zamolklo padati gruda na pokojnika, ko smo zemske ostanke vsem milega pokojnika izročili materi zemlji v večni sen, je prišlo iskreno sočutje do ganljivega izraza. Pred krsto v sprevedu so nosili 8 velikih vencev s trakovi in napisi. Upravdiven je bil oni, ki ga je pokojniku poklonil v zadnji dokaz prišrčnega prijateljstva gosp. Leopold Martelanc. Venec je bil bel in s trakovi v barvah narodne trobojnice. Kakor vsikdar, bilo ob veselih, bilo ob žalostnih prilikah, je tudi sedaj društvo »Adrija« dajalo izraza čustvom naših Barkovljanov. Pevalo je mile žalostinke pred hišo, v cerkvi in na grobu. Kondukt je vodil velečastiti g. župnik Kjuder z azistenco.

Lahko rečemo torej, da so Barkovljani na ganljiv način izkazali zadnjo ljubav pokojnemu sovaščanu svojemu. S tem so skazali tudi največjo ljubav rodbini Pertotovi, potrli in strli od velike žalosti. Kaj more biti v večjo tolažbo v takih težkih urah nesreče in žalosti, nego je — ljubezen sočloveka?! Ti nepozabni pokojni: počivaj v miru v zemlji slovenski tikom naše mile Adrije!

Še nekoliko odgovora. Že v izdanju od minolega ponedeljka smo na tem mestu zavrnilo sofistarije in absurde trditve »Piccolo« od minole nedelje radi prepovedi ustanovitve italijanske šole pri sv. Ivanu. Posebno pa smo pribili dejstvo, da je »Piccolo« končno — Bog sam vedi, kaj ga je tako zmotilo! — ušlo priznanje, da si občina z italijansko šolo pri sv. Ivanu hoče dovoliti mal — luksuz, v kar da ima pravico, katere mu ne sme kratiti nikdo. Na »Piccolo« povdarjanje te pravice povdarjamo mi,

da mi nikakor nismo načelno nasprotni njim, ki si dovoljujejo luksuz in mi menimo, da ljudje, ki luksurijozno živijo, so celo na korist človeški družbi. Ali le pod enim pogojem: ako si dovoljujejo luksuz na lastne stroške in ne na stroške drugih! V tem slučaju pa si hočejo naši komunalni mogotci dovoljevati luksuz ne le na stroške, ampak na direktno škodo drugih, ki so — tisoči tržaških Slovencev!

Groteskno pa je vsikdar, kadar je »Piccolo« siljen, da interpretira — avstrijske zakone! Komentira ti sem, komentira ti tja, vlačí ti kontekst zakona na to in vlačí ga na ono stran s težko muko in tako dolgo, da končno prihaja do zaključkov, do katerih je hotel priti, o čemer pa ima vsikdar to smolo, da so isti v nasprotju z zakonom! Tako tudi to pot. Ker že ne more utajiti, da zakon poverja vladi nadzorstvo nad šolskimi stvarmi, pa je »Piccolo« polčil zakon na Prokustovo postelj, da ga interpretira — po svoje! Ker ne more potajiti zakona, pa je najprej zvršil heroičen čin svojega hina vs tva s tem, da napravlja globok poklon pred zakonom. Pravi namreč, da je liberalizem pozdravil v zakonu, ki daje vladi to prerogativo, kakor slaven triumf nad reakcijo, ki je imela popred izključno gospodstvo nad šolo. Alini se še prav vzravnal po koncu po tem poklonu pred zakonom, že je začel stiskati pest, da pokaže zakonu — svojo »figo«. Vlada le imej nadzorstvo nad šolstvom, ker to pomenja triumf »liberalizma«, ali ta »prerogativa« je dana vladi le pod tem pogojem, da izvršuje isto tako, da bo triumfal njegov, »Piccolo«, liberalizem, ali, kakor pripoveduje svojo voljo rečeno glasilo: prerogativa vlade naj se ne »zlorablja v oviranje razvoja šolskih institucij«.

Bravo, bravissimo! Če se pri sv. Ivanu ne uvede italijanski pouk, se s tem ovira razvoj šolskih institucij! Kakor da si je to laško glasilo vtepló v glavo, da mora vse, kar je pametnega, dovesti ad absurdum! Ravno zato, ker je vlada dolžna bdeti nad razvojem šolskih institucij, je bila opravičena nje odredba, ker to le ubija razvoj šolskih institucij, ako se otrokom — in otroci pri sv. Ivanu so gotovo po 90% slovenski otroci! — usiljuje kakor poučni jezik — jezik, ki ni njihov! O tem so jedini vsi pametni pedagogi vseh krajev in vseh dob. In da je temu res tako, za to imamo klasično pričó — istega »Piccola« samega, ki je šel pred par dnevi v živih barvah slikal vso krivico, ki je v tem, ako otroci hodijo v šolo s poučnim jezikom, ki ni materini jezik otrok!

»Piccolo« tolmači kakor da je pravico nadzorstva od strani vlade umeti tako, da vlada pazi, da občine dajejo vsaj »minimum« tega, kar morajo dati za šolo. Nikakor pa da ne sme vlada braniti občinam, ako hočejo storiti več, nego so dolžne. Atentat da je torej to na zakon, ako se vlada v utemeljene svoje prepovedi sklicuje na tista — čujte Slovenci, kolikor vas je v Trstu, a posebno vi slovenski stariši! — »famozne 4 kilometre«! Dvajset let že traja borba za eno slovensko ljudsko šolo v Trstu, a komunalni gospodi, ki se ves čas brezsrčno upira tej skromni zahtevi tržaških Slovencev, je bilo vedno kakor glavni argument — sklicevanje na tiste »famozne 4 kilometre«! Ali ni to maščevalna Nemezis: skozi 20 let je rabil »Piccolo« tiste »famozne 4 kilometre« kakor berglje, a sedaj se je sam izpodtaknil ob njih in padel tja po tleh z vso svojo argumentacijo. Nad 20 let so bili »Piccolu« tisti »famozni 4 kilometri« prava mana z nebes doli, sedaj pa so kar hkratu postali »famozni«.

»Piccolo« pravi torej, da po zakonu vlada ne sme ovirati razvoja šolskih institucij. Mari pa niračno poučni jezik med tistimi elementi, ki imajo odločilen vpliv na razvoj šolskih institucij?! Ravno zato, ravno zato, dragi »Piccolo«, je vlada dolžna po zakonu, da skrbi za tako notranjo uredbo šolstva — in v to spada tudi poučni jezik — ki bo v jamstvo za vspen razvoj šolstva. Nadzorstvo od strani vlade ni le v tem, da šteje šole, ki jih ima ustanoviti občina, ampak tudi v tem, da gleda, kake so te šole?! Ali ni »Piccolu« znana institucija e. kr. šolskih nadzornikov?! Čemu so prav za prav ti funkcionarji? Mari le za to, da imajo v evidenci število šol? Za tako delo ne treba šolskih nadzornikov, opravljal bi je lahko sleherni dijarnist na namestništvu!

Pa še nekaj moramo zabeležiti, da bo še bolj razvidna absurdnost »Piccolovih« trditvev. Osnovni državni zakoni menda še obstoje in so še v veljavi. Treba jih torej respektirati. Sleherni posamični državljani je obvezan v to. In ti zakoni pravijo, da ni smeti nikogar siliti v učenje drugega jezika. A kako bi gospoda polnili svoje italijanske razrede pri sv. Ivanu? Marine slovenskimi otroci?! In s kakimi sredstvi?! Marine z moralnim nasiljem?! Sleherni državljani mora respektirati te zakone. »Piccolo« pa bi hotel, da si državna oblast tolmači šolski zakon kakor sredstvo za boj proti državnim osnovnim zakonom. Ti zakoni so ravno temeljni in tem primerno morajo biti prirojena določila vseh drugih zakonov. To mora biti izključeno, da bi obstajalo nasprotstvo med posamičnimi specialnimi zakoni in splošnim temeljnim zakonom o pravicah državljanov. In ta zakon govori proti uvedeni italijanske šole pri sv. Ivanu!

»Piccolo« je torej s svojim tolmačenjem imenitno pogorel in na pogorišču mu je ostala v vsej svoji veličini le — blamaža!

Italijanstvo Trsta. Če je kedo, je gotovo smrt nepristranska in ona gotovo ne dela nikake razlike med Italijani, Slovenci in drugimi narodnostmi, kadar opravlja svoj posel. Imena umrlih kažejo nam najbolj nepristransko narodnostno razmerje v kakem kraju in danes podajamo v drugič statistiko v jednom dnevu umrlih oseb v našem mestu. Čitatelj naj blagovoli pregledati ta imena in ustvariti si sam svojo sodbo o — »italijanskem« značaju našega mesta.

Dne 6. oktobra bili so v našem mestu priglasi sledeči slučajni smrti: Šusteršič Fran, Hladnik Vekoslava, Kuret Adelaide, Makič Cesare, Segrè Benedetto, Pertot Henrik, Viezzoli Nikolaj, Slavec Edvard, Macarol Franja, Ceket Fran, Kerkoč Štefan, Fonda Jernej, Čufer Marija, Kurat Katarina,

V tržaški mestni bolnišnici: Grižon Ivan, Biljesič Irma, Smrtnik Ivana, Apollonio Tereza, Jež Irma.

Russkij kružok naznanja, da otvori tečaj za pouk v slovenščini. 1. točka pravil ruskega kružka glasi se namreč: »Pospeševanje učenja ruskega in drugih slovanskih jezikov«. In kateri slovanski jezik je nam najbližji in tudi najpotrebnejši? Pač slovenski. Kako nujna potreba je, da se začne pouk v slovenščini, kažejo nam, žalibog, naša društva na svojih pevskih in pesnih vajah, plesih in izletih, kjer se mnogo, da, preveč vporablja laščina med udi osobito pa med našim ženstvom.

Da se odpomore temu nedostatku, sklenil je torej odbor ruskega kružka, da začne pouk v slovenščini.

Plačati bode na mesec le eno krono; z ozirom na tako nezaatno svoto nadeja se podpisani odbor, da se za to priklasi mnogo, prav mnogo učencev in učenk.

Koliko je mladine, katere stariši so Slovenci a sama ne zna jezika svojih roditeljev bodisi radi zanikrosti ali neugodnih razmer! Popravite vsaj sedaj ob tej ugodni priliki, kar so zakrivali vaši stariši ali razmere in pridite učiti se! Bil bi že skrajni čas, da se iz naših društev odpravi tržaški laški dialekt in da na njegovo mesto stopi lepa, čista slovenščina.

Javiti in vpisati se je možno vsak dan od 4—6. ure popoldne v pisarni dra. Rybářa (dr. Černe) Via S. Spiridione 3.

Malec več pazljivosti. Pišejo nam: Minoli teden je vodil g. Z. K. svojega sina na tukajšnje zdravniško postajo, da mu tam preiščejo sina in ukrenejo potrebno. Zdravnik je pregledal dečka in izjavil, da dečku ni nič. Vse se je vršilo z neko posebno napestostjo, čemur je bil menda vzrok ta, da Z. le za silo govori laški. Dečku pa je začela potem roka zatekati. Sproveli so ga v lekarno Ravasijajevo, kjer ga je pregledal neki slučajno tam nahajajoči se zdravnik. Na prvi pogled je že spoznal ta zdravnik, da ima deček — zlomljeno roko! Po nasvetu tega zdravnika so morali dečka z vso naglico poslati k drugemu zdravniku, kateri je — kakor specialista — ukrenil potrebno.

Mi, ki nismo zdravniki, menimo, da treba prav malo šol v to, da spoznamo, ako je roka zlomljena! Ne bi-li gospoda zdravniki na zdravniški postaji storili boljše, ako bi nekoliko pazljiveje pregledovali bolnike, nego pa da se bavijo s — politikom?!

To pa ne pojde! V rokah imamo tri dokumente, ki se vsi tičejo ene in iste osebe.

Sprejema zavarovanje človeškega življenja po najraznovrstnejših kombinacijah pod tako ugodnimi pogoji, ko nobena druga zavarovalnica. Zlasti je ugodno zavarovanje na doživetje in smrt z zmanjšujočimi se vplačili.

Vsak član ima po preteku petih let pravico do dividende.

„SLAVIJA“
vzajemna zavarovalna banka v Pragi.
Rezervni fond **25.000.000 K.** Izplačane odškodnine: **75.000.000 K.**
Po velikosti druga vzajemna zavarovalnica naše države z vseskozi slovensko-narodno upravo.
VSA POJASNILA DAJE:
Generalni zastop v Ljubljani, čegar pisarne so v lastni bančni hiši v Gospodskih ulicah 12.

Zavaruje poslopja in premičnine prito požarnim škodam po najnižjih cenah. Škode cenjuje takoj in najkulantneje. Uživa najboljši sloves, koder posluje.

Dovoljuje iz čistega dobička izdatne podpore v narodne in obéno koristne namene.

30 malih stanovanj z eno sobo in 2 sobami in eno kuhinjo se takoj odda v ulici Industria in ul. Guardia v hišah Stolfa. Pisarna v ul. Giuliani št. 20 A, I. nadstr. od 1-2 in 5-7. op.

Urar F. Pertot Trst ulica delle Poste 3, vogal ul. Torre bianca Prodaja srebrne ure od 3 gld. naprej, zlate ure od 8 gld. naprej. Izbor starih ur, relogstovjev i. t. d. Popravlja vsakovrstne ure po jako zmerni ceni.

Dve hiši na prodaj z nekaj ko zemlja v blizini mesta več pové upravnistvo „EDINOSTI“.

Tovarna za cementne plošče ANDREJ STOLFA Trst - ulica dell'Industria št. 1. - Trst.

Cementne plošče umeđene od 25 in 33 cm, šestvoglne plošče od 20 in 25 cm po K 2.- □m.

Plošče v risanjih po dogovoru. — Se ne boji nikake konkurence bodisi glede cene ali kakovosti blaga.

Pavel Gastwirth Trst, ulica Madonnina 3. Zaloga pohištva, popolnih sob. Dunaj—Trst.

Že ezno pohištvo, zrela iz Belgije. — Podobe v zloru in tapetarija. — Ure, šivalni stroji za dom in obrt po najugodnejših cenah.

*****
Prodaja manifakturnega blaga SALARINI
v ulici Ponte della Fabbra št. 2. in podružnica „Alla città di Londra“ ulica Poste nuove št. 3. (Brunerjeva hiša)

Izgotovljene obleke za moške, dečke in otroke; Moške obleke od 6.50 do 24 gld; za dečke od 4 do 12 gld. Jopiči in snovij od 3 do 8 gld. Hlače in snovij od 2-4 gld. ravno take iz najfine volne od 4.50 do 8 gld. Velik izbor finih površnikov v barvah od 8 do 24 gld. Volnene obleke za otroke od 3-12 let od 2.50 do 9 gld; isti iz platna od 1 do 5 gld. Haveloki (Loden) za moške, dečke in otroke po zelo zmernih cenah. Hlače od moleskina za delavce (iz lastne predilnice v Korminu). Močne srajce lastnega izdelka po 1.20 gld. Zaloga jopičev Orleans, platna, črnega in barvanega satena za pisarniško osebje.

Bogati izbor snovij za moške obleke toli na mestu kolikor za naročbe po meri, koje se izvrše v slučaju dotrebe v 24 urah.

*****
Ljubitelji dobre čaje ča. zahtevajete povsod najfinejša in najtolsi v četja

INDRA TEA
Zmes najfinejšega čaja Kine, Indije in Cejtona. Pristen le v izvornih zavrtkih. Zaloga je razvideti iz lepakov.

Šunka s kožo

po gld. 1.--, brez kože 90 kr, suho meso 78 kr, slanina 82 kr, prešičevi jeziki 1 gld, goveji 1.20 gld, glavina brez kesti 45 kr, dunajske salsme 80 kr, prave boljše 1 gld, iz šunka gld. 1.20, ogrske za mesec julij 1 gld. 95 kr, (vsak mesec 15 kr. dražje) velike klobase 20 kr. pošja le dobro, pečeno blago od 5 klg. naprej proti povzetu.

Janko Ev. Sirc, Kranj.

✚ **Zahtevajte** ✚

bogato ilustrirani cenik pariškega blaga od gumija ki obsega jako zanimive novosti ter se pošilja gratis in franko.

Gummiwaaren Etablissement J. Schwarzmande L. DUNAJ, Rothenthurmstrasse 2.

Ulica S. Giovanni šte. 4.
(PALAČA SALEM)
HIGIJENIČNA MLEKARNA „TRIFOLIUM“
MLEKO ČISTO, ZAJAMČENO, filtrirano in sterilizirano . . . . . liter po 24 stotink (v pat. but.) 26
NAJFINEJŠE SUROVO MASLO ZA ČAJ, zajamčeno pristno . . . . . klg. po K. 2.40
Crema - Sveža jajca.
Mlekarna „Trifolium“ stoji pod nadzorstvom e. kr. kemičnega poskuševalca v Gorici.
Točna postrežba na dom.
TELEFON šte. 1773.

Prodajalnica obuval Julija Romanelli CORSO 8.
Velikanski dohod za jesenski čas.
Zaloga galoš.
Obuvala za gospode črna, angleška po gld 3.20, rumena, po gld. 3.50
Specialiteta obuval za dečke.
Obuvala za gospe. črni ali rumena, angleška po gld. 3.30
nizki čevlji lakirani ali beli po gld. 1.80
Naročbe po meri.
— CENE NIZKE. —

Pri svetem Antonu Padovanskem.
Prva zaloga cerkvenih oblek in nabožnih stvari.
Trst, Via Muda vecchia št. 2. (za mestno hišo).
Dobi se bogata izbira pianet, dalmetik, pluvial, kumeral, roketov, kvadratov, kolarjev, Leo, prsnikov, misalov, brevirjev, ritualov, diuraov in neštivilno nabožnih različno fino vezanih knjig, svečnikov, križev, svetinje, kelihov, ciborjev se srebrno kupo.
Jedina zaloga za celo Primorje kopov v vsakovrstni velikosti in kvaleteti, umetniško delo v romanskem kartonu, priporočljivih posebno za vlažne cerkve.
Zaloga sveč in čistega čebelnega voska kakor tudi mešane sveče I. in II. vrste, podob, vencev, križev in svetnj vsakovrstnih.
Lastna izdelovalnica palm iz umetnih cvetlic in vsakovrstnih drugih del spadajočih k bogocanju, izvršijo se vezanja (ricami) najfinejša za zastave, pregrijala idr.
Popravlja se vsakovrstne stvari za ceno, pri kojej je izključena vsaka konkurenca.
Naročitve se izvršijo točno in hitro.
Ob nedeljah in praznikih je prodajalnica zaprta.
Z odličnim spoštovanjem
Anton J. Vogrič.

Prednaznanilo.
Na Corsu št. 47, v hiši tik nekdanjega „Zelenega hriba“ (na lesnem trgu), odpre v soboto delalnico in prodajalnico
zlatar
DRAGOTIN VEKJET
(C. Vecchiet).

Posojila
ne manjše od **10.000 kron**
na hiše, zemljišče, dedščine
KAROL OFNER
Ulica Caserma št. 6. - TRST. - Ulica Caserma št. 6.
(Posredovalci izključeni).

! ! V korist ! !
„Osrednji šolski Matici.“
Humpuleška sukna
- - - in lodni - - -
Moderno blago za obleke iz čiste ovčje volne po nizkih cenah priporoča.
Karol Kocian
tovarna sukna
Humpolec Češko
Uzorec zastoj in franko.

M. U. Dr. Ant. Záhorský
priporoča svojo pomoč na porodih, abortih in vseh ženskih boleznih, kakor: nerednosti v perijodi, krvavenje, beli tok, neredna lega mat-ricne itd., kakor sploh v vseh slučajih bolezni.
Ordinuje ulica di Torre Bianca št. 8. (prej ulica Carintia) od 9-11 in do 2-4. Telefon št. 1384.

Pravi ovčji sir
prodaja na drobno in debelo po ugodni ceni Anton Ravbar, Komen.

Zaloga glinastih peči
v različnih velikostih, načrtih in barvah ter raznovrstne pečnice za oblečenje štedilnih ognjišč iz ene prvih čeških tovarn. Zeló trpežno blago, cene zmerne. Postavljajo se tudi štedilna ognjišča in sprejemajo vsakovrstne poprave.
Slavnemu občinstvu v mestu in na deželi priporoča se udani Petar Verčon, Trst, ul. Chiozza št. 14, uhod skozi vežo.

Mnogo denarja!
do 1000 kron na mesec zamorelo častno zas užiti osebe vsakega stanu, (tudi kot postranski zaslužak).
Natančneje pod „Reel 107“ na Annonces - Abthe lung des MERCUR, Stuttgart, Bergstr.

JAKOB BAMBIČ
- trgovec z jedilnim blagom -
Via Giulia št. 7.
Priporoča svojo zalogo jestvin, kolenjalij, vsakovrstnega olja, navadnega in najfinejšega. Najfineje testenine po jako nizkih cenah ter moke, žita, ovso in otrobi. Razpošilja naročeno blaga tudi na deželo na debelo in drobno po jako nizki ceni.

Rinnione Adriatica di Sicurtá v Trstu
zavaruje
proti požarom, prevozu po suhem, rekah in morju proti toči, na življenje v vsih kombinacijah.
Glavnica in rezerva društva dne 31. decembra 1892.:
Glavnica društva . . . . . gld. 4.000.000—
Premijna rezerva zavarovanja na življenje 13.326.316-9
Premijna rezerva zavarovanja proti ognju 1.632.248-22
Premijna rezerva zavarovanja blaga pri prevažanju 49.465-07
Rezerva na razpolaganje . . . . . 500.000—
Rezerva zavarovanja proti premianju u kurzov, bilanca (A) 333.822-42
Rezerva zavarovanja proti premianju kurzov, bilanca (B) 243.331-8
Rezerva specialnih dobičkov zavarovanja na življenje . . . . . 500.000—
Občna rezerva dobičkov 1.187.164-86
Urad ravnateljstva:
Via Valdirivo št. 2, (v lastni hiši.)

„LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA“ v LJUBLJANI
Polnovplačani akcijski kapital **K 1.000.000**
Kupuje in prodaja vse vrste rent, zastavnih pisem, priporitet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novec in deviz. Promesojizdaja k vsakemu šrobanju.
Špitalske ulice šte. 2.
Zamenjava in eskomptuje izrečane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.
Daje predujme na vred. papirje. Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.
Vinkuluje in divinkuluje vojaške ženitninske kavcije.
Eskompt in inkasso menic. Borva naročila.
Podružnica v Spljetu (Dalmacija.)
Denarne vloge vsprejema v tekočem računu ali na vložne knjžice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga.
Promet s čekmi in nakaznicami.